

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYANING ILMIY ASOSLARI.

Nasriddinova Sevara Olimjon qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlanʻgich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich 4BT-20 guruh talabasi*

Boymatova Munisa Shokir qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlanʻgich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh*

Djamolova Shahnoza Srojiddinova

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlanʻgich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi*

Turdiyeva Risolat Baxromjon qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlanʻgich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi*

Murodulloyeva Zaytuna Abdulloyevna

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlanʻgich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi*

Sattorova Shohsanam Muzaffar qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
Boshlanʻgich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich 4BT-20 guruh talabasi*

Annotatsiya: Har qanday umumpedagogik ta'lim texnologiyasi falsafiy asosga ega. Biroq o'qitish metodi va vositalarida falsafiy asosni topish qiyin, qoida g'oya nuqtai nazaridan bir-biriga zid bo'lgan texnologiyalarda ham bir xil metodlar qo'llanilishi mumkin. Shuning uchun ham texnologiyaning o'zi o'zgaruvchan bo'lib, u yoki boshqa falsafiy asosga moslashishi mumkin.

Kalit so'zlar: Umumpedagogik ta'lim, pedagogik texnologiya, pedagogik maqsad, metodist, pedagogik jarayon, pedagogik mahorat.

Pedagogik texnologiyani tushunish uchun asosiy yo'li aniq belgilangan maqsadlarga qaratilganlik, ta'lim oluvchi bilan muntazam o'zaro aloqani o'rnatish, pedagogik texnologiyaning falsafiy asosi hisoblangan ta'lim oluvchining xatti-harakati orqali o'qitishdir. O'zaro aloqa pedagogik texnologiya asosini tashkil qilib, o'quv jarayonini to'liq qamrab olishi kerak. Shu fikrni batafsil ko'rib chiqaylik.

Pedagog odatda o'z oldiga o'quvchilar uchun materialining mazmunini tushunib, o'zlashtirib olishsin, ma'lum bilimlarni egallab amaliyotda qo'llashga o'rgansin degan maqsadni qo'yadi. Lekin o'zlashtirish, tushunish, qo'llash nimani anglatadi. Pedagog o'z oldiga qo'ygan maqsadga

erishganligini qanday biladi? Pedagogik maqsadlarga erishganlik yoki erishmaganlikni bilishning aniq vositalari bo'lgandagina, pedagog o'zining mehnati samarali ekanligiga va tanlagan uslublari maqsadga muvofiqligiga yoki, aksincha, samarasiz ekanligiga ishonch hosil qilishi mumkin. Odatdagi o'qitish uslubini tadqiq qilishda pedagogik texnologiya tarafdorlari aynan shu narsani nazarda tutishgan edi.

Pedagogik texnologiyaning asosiy tushunchasi, o'quv jarayoniga majmui sifatida yondoshishdir. Bunda ta'lim tarbiyada ishtirok etuvchi barcha narsa va hodisalar o'zaro funksional bog'liqlikda, bir butunlikni, yangi pedagogik jarayon majmuni tashkil qiladi. Pedagogik jarayon majmuini muayyan bir vaqt mobaynida bosqichma-bosqich amalga oshirish pedagogik texnologiya deyiladi. Pedagogik texnologiyaning an'anaviy uslublardan asosiy farqi uning to'la-to'kis majmular nazariyasi qonuniyatlaridan kelib chiqqanligidandir. Pedagogik texnologiyaning avvalgi uslublariidan afzalligi, uning ta'lim jarayonini bir butunlikdan ko'rib, ta'lim maqsadi, uning mazmuni, bilim berish usullari va vositalari hamda ta'lim oluvchi va ta'lim beruvchilarni majmuga keltirib ta'lim bosqichlarini loyihalab ta'lim jarayonini nazorat qilish va ta'lim natijalarini baholash kabi qismlarini o'zaro uzviy bog'lab majmuaga keltirib turib, uning loyihasini tuzishdadir. Uning an'anaviy uslublariidan yana bir farqi, u talabalarning o'zlaricha berilgan bilimni yodlab olib aytib berishga emas, balki ta'lim va tarbiya jarayonining yakunida amaliy ishlarni bajarishiga yo'naltirilganligidadir va uning yordamida o'quv jarayoni tashkil etilganda dars natijasi bilim beruvchining pedagogik mahoratiga bog'liq emasligidadir. Ilmiy asoslanib, yaxshi loyihalashtirilgan pedagogik texnologiya bo'yicha har qanday o'qituvchi ham a'lo bo'lmasada yaxshi dars o'tadi. Chunki pedagogik texnologiyani pedagogik olim, metodist yoki ilg'or tajribali o'qituvchilar tuzadi, shu bois ularning pedagogik mahorati pedagogik jarayon loyihasida o'z ifodasini topgan bo'ladi. Avvalgidek, «darsdan ko'zlangan maqsadga ob'ektiv sabablarga binoan yetib bo'lmaydi» yoki «kutilmagan omillarga binoan dars buziladi» va shunga o'xshash gaplarga pedagogik texnologiyadan o'rin yo'q. Pedagogik texnologiyaning yuqorida qayd etilgan xususiyatlardan va majmular nazariyasining qonuniyatlaridan kelib chiqib, unga quyidagi kengaytirilgan ta'rifni beramiz.

Pedagogik texnologiya, bu – jamiyat ehtiyojidan kelib chiqib, oldindan belgilangan kishi ijtimoiy sifatlarini samarali shakllantiruvchi va aniq maqsadga yo'naltirilgan o'quv jarayonini majmui sifatida ko'rib, uni tashkil qiluvchi qismlari bo'lgan o'qituvchi (pedagog)ning o'qitish vositalari

yordamida o'quvchi talabalarga ma'lum bir sharoitda muayyan ketma-ketlikdan ko'rsatgan ta'sirini nazarda tutuvchi va ta'lim natijasini bag'lab beruvchi texnologiyalashgan ta'limiy tadbirdir. Pedagogik texnologiyaning avvalgi uslublardan afzalligi, u ta'lim jarayonini, birbutunlikda ko'rib, ta'lim maqsadi, uning mazmunini, bilim berish usullari va vositalari hamda ta'lim oluvchi va ta'lim beruvchilarni majmuga keltirib, ta'lim bosqichlarini loyihalab, ta'lim jarayonini nazorat qilish va ta'lim natijalarini baholash kabi qismlarini o'zaro uzviy bog'lab majmuga keltirib turib, uning loyihasini tuzilishidir.

Pedagogik texnologiyaning ta'lim sohasidagi mexanizmlari quyidagilardir:

- ta'lim muassasalarida ijodiy muhit yaratish, ilmiy pedagogik xodimlar orasida tashabbuskorlik va yangilikka bo'lgan qiziqishni oshirish;
- ta'lim sohasidagi ijodkorlikni, yangiliklarni qabul qilish va keng yoyish uchun ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarni yaratish;
- izlanuvchanlik faoliyatini rag'batlantirish, uni har tomonlama qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ishga solish;
- nisbatan istiqbolli yangiliklarni, samarali loyihalarni amalda harakatdagi ta'lim tizimiga joriy etish, to'plangan yangilik va tajribalarni doimiy harakatdagi umumta'lim tizimi rejimiga singdirish.

Shu bois mamlakatimizda ta'lim tizimini takomillashtirish va uni hozirgi zamon talablariga moslashtirish, zamonaviy informatsion texnologiyalarga asoslangan jahon andozalari darajasidagi tizimini yaratish umumdavlat siyosatining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanmoqda. «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da uzluksiz ta'lim tizimini isloh etish asosida, jamiyatning rivojlanishi talablarini hisobga olgan holda, yetuk mutaxassislarni tayyorlash, ularning malakasini oshirish va qayta tayyorlash masalalariga katta e'tibor berilgan. Bu vazifalarni hal qilish uchun esa birinchi navbatda, o'quv jarayonini tubdan isloh qilish, unga jahonning rivojlangan davlatlarida keng qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni izchillik bilan tatbiq etish zarur. Jamiyatnin har bir faol fuqarosi XXI asr bo'sag'asida turar ekan, o'tgan yillarni baholashga va kelajak hayotining turli qirralarini belgilab olishga urinishlari tabiiydir. Ta'lim sohasida ham bunday ishlar amalga oshirilmoqda.

Ilmiy-texnikaviy taraqqiyot nafaqat ishlab chiqarishning ko'p sonli tarmoqlariga, balki madaniy sohasiga, ijtimoiy-gumanitar bilimlar doirasiga ham yangi texnologiyalarni joriy etishni taqazo etmoqda. Shu boisdan bugugi kunning dolzarb masalalardan biri pedagogik texnologiya hisoblanadi. Ta'lim-insonlar faolligini belgilaydigan muhim bir tarmoqqa

aylanmoqda. Shuning uchun ta'lim tizimida inson faoliyati bilan bog'liq ko'pgina muammolarni hal etish zarur. O'z-o'zidan ko'rinib turibdiki, bu vazifalarni ilmiy-texnik jarayonning o'zgarishi bilan bog'liq holda ta'lim nazariyasini yaratish, ya'ni fanni jamiyatning faol, samarali ishlab chiqarish kuchiga aylantirish orqali amalga oshirish mumkin.

Pedagogik texnologiyaning ta'limdagi amaliylik hamda tashkiliy-uslubiy imkoniyatlarini amalga oshirishga yo'naltirilganligi, uning aniq vositalar yordamida hayotga tadbiiq etilishi butun jahon pedagoglarining unga e'tiborini kuchaytirmoqda. Bu yo'nalishga turlicha qarashlar mavjud, ba'zi pedagoglar pedagogik texnologiyada ta'limni tabaqalashtirish vositasini ko'rmoqdalar, boshqalarini kam mehnat sarflab yuqori natijalarga erishish imkoniyatlari, pedagogik texnologiyada barcha ta'lim oluvchilarni oldindan belgilangan bilim, ko'nikma va malakalar darajasiga yetkazish mumkinligi qiziqirmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi». - T.: O'zbekiston, 1997-yil.
2. Avliyoqulov N.X. Zamonaviy o'qitish texnologiyalari – Toshkent, 2001
3. Azizxo'jaev N.N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar (Reklama - rejalar). – Toshkent, 2002-yil
4. Mallayev O. Yangi pedagogik texnologiyalar. T. 2000-yil
5. Sayidaxmedov N.S. Pedagogik maxorat va pedagogik texnologiya. – Toshkent, 2003-yil
6. Tursunov I. Yangi pedagogik texnologiya va uning istiqboli.- «Xalq so'zi», 1999 yil
7. Ziyomuhammadov B., Tojiev M. Pedagogik texnologiya. T., 2009-yil